

XXI

xxi.com.tr

YIRMİBİR
MİMARLIK TASARIM MEKAN
SAYI 109
MAYIS 2012
11 TL (KIBRIS 12 TL)

DE
PO

Oyunun kuralları değişirmi?

KADIN MİMAR OLMAK ÜZERİNE
ASLI ŞENER, AYDAN VOLKAN, BRIGITTE WEBER
VE EVREN AYSEV İLE KONUŞTUK.
LEVENT ŞENTÜRK VE ÖZLEM ERKARSLAN DA
YAZILARIYLA KATKIDA BULUNDU.

YENİKAPI
YARIŞMASI
FİNALİSTLERİ

Keyport
VEN MİMARLIK

Beşbiryerde
ELA CİNDORUK

YAZILARIYLA
GÜLSÜM BAYDAR
KORHAN GÜMÜŞ

BU YAYIN
İÇİN AĞAC
KESİLMEDİ

ISSN 1303-9598

9 771303 959005

RAFAEL VIÑOLY ARCHITECTS

3XN

I-AM İSTANBUL

MARCO HEMMERLING

FORES MİMARLIK

GÜNCEL

6 GÜNCEL

12 EŞİK CİNLERİ / GÜLSÜM BAYDAR

Çizgilerin Dili: Sözler, Bedenler, Mekanlar

26 SORU İŞARETİ / KORHAN GÜMÜŞ

Zenginleşme ve Zehirlenme Halleri

DOSYA

32 OYUNUN KURALLARI DEĞİŞİR Mİ?

Kadın mimarların meslek içindeki konumlarını Aslı Şener, Aydan Volkan, Brigitte Weber ve Evren Aysev ile konuştuk. Levent Şentürk ve Özlem Erkarslan da yazılarıyla tartışmaya katkıda bulundular.

PROJE

42 KESİŞEN KANATLAR

Rafael Viñoly Architects'in yeni yapısı, beşeri bilimlerle ilgili bölümleri bir araya getiren bir araştırma merkezi. Disiplinler arası çalışmanın önemine vurgu yapan yapı, L formuyla bu iki bölümü hem ayırıyor hem birleştiriyor.

50 KATILIMCI MEKAN

Nieuwegein kentinin yeni belediye binası, yönetimin hedeflerinin mekanda karşılık bulması fikriyle tasarlanarak kamunun kullanımını kolaylaştırıyor.

Oyunun Kuralları Değişir Mi?

Kadın mimarlar neden daha az görünür? Neden hiç büyük kadın mimar yok? Kadın mimarların eşleriyle kurdukları ortaklıklarda neden hep kadın geri planda? Mimarlık mesleğinin kendisi mi kadınları geri çekilmeye zorluyor? Yoksa bu, eşyanın tabiatı mı? Bunlar ve bunlara benzer birçok sorunun sadece ilk aklımıza gelen yanıtı değil, aynı zamanda soruyu sorma biçimlerimiz de oldukça sorunsal. Sorular toplumsal kodların erkek egemenliği işaret ettiği bir düzenin içinden soruldukça yanıtların da ondan bağımsız olması beklenemiyor. Sadece soruların kendilerini sorunsallaştırmak bile oldukça emek gerektiriyor. İşte biz de ağırlıklı olarak bunu yaptık. Her biri kendi ofisini yöneten Aslı Şener, Aydan Volkan, Brigitte Weber ve Evren Aysev ile bir araya gelip kadınların mimarlık mesleği içindeki konumlarını konuştuk. Levent Şentürk ve Özlem Erkarslan da bu tartışmaya yazılarıyla katkıda bulundular. Sonuçta ortaya belki yanıtlar değil ama sorunsallaştırılması gereken yeni sorular çıktı. **Hazırlayanlar: Hülya Ertaş, Özge Gürbüz**

ASLI ŞENER

AYDAN VOLKAN

BRIGITTE WEBER

EVREN AYSEV

HÖLYA ERTAŞ: Bu belli ki sadece mimarlık için geçerli değil fakat ilk olarak "Neden büyük kadın mimar yok?" sorusunu tartışabiliriz. Ağırılığı olan kadınlar tabii ki var ama geriye dönüp baktığımız zaman -bu tarih yazımından da kaynaklı olabilir- kuvvetli kadın figürler görmüyoruz. Yönetici pozisyonlarının özellikle erkeklerin egemenliğinde olması ve kadın mimarın erkeğe oranla daha az görünür olması neden kaynaklanıyor olabilir?

AYDAN VOLKAN: Genel dünya tarihi, sanat tarihi, mimarlık tarihi vb bugüne kadar yazılmış tüm geçmişe referans olacak yazımlar eril hatta beyaz erkek imajı üzerinden yazılmış. Bu belirleyici imaj dışındaki her şey marjinalleşmiş. Kadınlar, homoseksüeller, yaşlılar, çocuklar, zenciler vs. Kazanılan büyük başarılar, büyük savaşlar hep erkeklere mal edilmiştir.

EVREN AYSEV: Büyük mimarın ne demek olduğunu düşünerek bu soruya yaklaşalım. Buradaki büyük mimar sözünün işaret ettiği iyi tasarımcı mı, yoksa şan şöhret sahibi, görünür olan kişi mi? Günümüzü düşündüğümde çok iyi kadın tasarımcılar aklıma geliyor. Ama onların görünürlüklerinde problem var. Geriye dönük olarak, tarih yazımına baktığımızda hakikaten kadına mimarlık literatüründe pek de yer verilmediğini görüyoruz. Farklı açılardan yaklaşılabilir bu konuya. Öncelikle toplumsal kodlar, yani kadın ve erkeğin hayatta sahip olması gerektiği düşünülen öncelikleri, kadınların iş hayatında özne olmalarını destekler yapıda değil. Bu çerçevede erkeklerin hayatta kendilerini tanımlarken daha iş odaklı düşünceleri, kadınların ise bir noktadan sonra hayatın getirdiği başka şeyler yüzünden iş yaşamında hız kesmek durumunda kalmaları, yaşanan genel durum. Belki de kadınlar için ofis sahibi olmak; ki bu maddi ve manevi anlamda risk almak demek; bir noktadan sonra daha zor çünkü kendilerine daha güvenli bir iş alanı belirlemek isteyebiliyorlar. Öte yandan mimari ofislerde aktif olarak çalışan, çok ciddi sorumluluk alan çok sayıda kadın mimar var ancak müellif olma / star mimar olma anlamında yeterince görünür değiller.

ASLI ŞENER: Kadınlar bunu tercih mi ediyor acaba? Çok sayıda erkek ve kadından oluşan ikili ortaklık var. Kadın bunun içinde hep geride kalıyor. Denise Scott Brown'ın bu konuda şikayet ettiği, kendisinin işin müellifi olarak anılmadığından bahsettiği bir yazısını hatırlıyorum.

BRIGITTE WEBER: Kendi ofisini açabilirdi, belki de Robert Venturi'nin arkasına saklanmayı istedi, güvenli bir yer aradı. Bence çoğu kadında bu problem var. Erkeksiz cesaret bulamıyorlar. Ben bunu çok gözlemliyorum. Türkiye'de çok yaygın olan erkek erkeğe sosyal ortamlarda samimiyet kurarak iş almak bizim için söz konusu değil, bize yakışan bir şey değil. Farklı davranmamız gerekiyor. Ancak profesyonel ortamlarda bu görüşmeler gerçekleşiyor.

AYDAN VOLKAN: Ama o da öğretilmiş bir kod değil mi?

BRIGITTE WEBER: Ama her şey öğretilmiş. Kadınların gücü o kadar çok ki, dünyayı yönetebilirler. Çocukları kadınlar doğuruyor, biz büyütüyoruz. Dolayısıyla büyüttüğümüz erkeklere eğitim verebiliriz. Demek ki kadınlar erkek çocuklara doğru eğitim vermiyorlar. Bence kadınlar tarihte de hiçbir zaman kendi güçlerini kullanmadılar. Kullansaydılar bugün belki de bambaşka bir yerde olabilirdik.

ASLI ŞENER: Bence kadının doğasından da kaynaklanan bir şey var. Genellemek doğru değil belki ama, bence erkekler daha egosantrik varlıklar, egoları çok daha yüksek. Kadın bir yerde kendini geri çekmeyi ve arka planda kalmayı dert etmiyor. Erkekler içinse bu daha önemli. Öyle olduğu için de ön planda olan hep erkekler oluyor, kadınlar da arka planı dolduran varlıklar olarak kalıyor.

BRIGITTE WEBER: Ama bu, bence biyolojik bir şey. Erkek dışarı çıkar, avlanır. Kadın evde ya da çadırda çocuklara bakar. Kadın ailesini korumak amacıyla güvenli bir ortamda kalmak istedi. Diğer yandan da kadınlar daha uzun vadeli düşünüyorlar. Vücut yapıları da bunu destekliyor. Erkekler kısa vadede büyük performans sergilerken kadınlar bunun tersini yapıyor: Erkekler sprint koşucusuyken kadınlar maraton koşucusu diyebiliriz.

"Kadınla erkek arasında fark var ama bu fark, ayrımcılığı getirmemeli. Ben erkekten farklı olabilirim, ben zaten benimle aynı düşünmeyenden de farklıyım." AYDAN VOLKAN

EVREN AYSEV: Toplumsal ve biyolojik kodlar birbirine karışıp birbirini bir sarmal gibi besliyor aslında. Bir noktada neyin toplum tarafından empoze edildiğini, neyin ise insanın doğasından kaynaklandığını söylemek zor.

HÖLYA ERTAŞ: Çünkü aslında bu söylemi sürekli doğruluyor bütün o biyolojik kodlar. Oysa biyolojik evrim içinde çok fazla şey değişikliğe uğramış olabilir ama erkeğin avlanması ve kadının eve ait olması fikri sabit.

AYDAN VOLKAN: Mesela 2003'te RIBA Westengland Üniversitesi organizasyonu ile İngiltere'de bir araştırma yaptırmış. Araştırma gündem sorusu "Neden her geçen gün mimarlık ortamında kadın mimar sayısı azalıyor?" Bu soruyla yola çıkmış ve 170 kadınla görüşme yapılmış. Bunun sebepleri arasında evlilik, çocuk sahibi olmak var; kadının biyolojik özelliklerinden kaynaklanan daha fazla risk almaya yatkınlık, erkeğe oranla daha temkinli davranarak adımlarını emin bir şekilde teker teker atıyor olması da var. Sonuç çok enteresan çünkü kadınlar bile erkeklerin daha güçlü olduğunu ve işlerini daha rahat yapabileceklerini söylüyorlar. Bu, bize tüm hayatımız boyunca öğretilen bir şey. Daha genel baktığımızda bu öğretiler aynı zamanda kapitalizmin de kodları. Ankete katılanların ortak mutabakata vardıkları cümle şu: "Sistem, iş bağımlısı erkekler için kurulmuş, sadece erkekler gibi davranan kadınların biraz yükselme şansı var."

Ben -izm'lere inancı olmayan bir birey olarak feminizm sloganlarını referans almıyorum. Ancak ilkel dönem insan yaşantılarına dönüp bakarsak erkek yuvadan çıkıp beslenmek için hayvan avlıyordu ama aynı o saldırgan hayvanlar yuvayı da basabilirdi. Kadın da o yuvayı koruyordu neticede.

Kadınla erkek arasında fark var ama bu fark, ayrımcılığı getirmemeli. Ben erkekten farklı olabilirim, ben zaten benimle aynı düşünmeyenden de farklıyım. Bütün bu ayrımcılıklardan kurtulup nasıl dengeli bir insan olacağımızı araştırmamız gerekir diye düşünüyorum.

Neden büyük kadın mimar yok sorusu kendi içinde cevabını barındıran hatta bir bakış açısıyla da küstah bir soru. Şu demek: Evet zaten büyük kadın mimar yoktur, bunun nedenini bir sorgulayalım. Peki ya büyüklük nedir? Görünen, dergilerde çıkan mı büyüktür? Yapısı büyük olan mı büyüktür?

HÖLYA ERTAŞ: Tabii ki bunlar önemli sorular. Buradaki büyüklüğü görünürlikle, ünle özdeşleştirdiğimizi düşünebiliriz. Bu görünür olma arzusunun kendisi zaten çok eril bir arzu mu?

EVREN AYSEV: Erkekler ve kadınların kendilerini hayatta var etme, tanımlama biçimleri de farklı bence. Erkekler iş hayatındaki başarıları, görünürlükleri, kazandıkları para üzerinden kendilerini var ederken kadınlar bir noktadan sonra hayat deneyiminin kendisini öne çıkararak, sosyal hayatlarından ya da aile yaşamlarından, yetiştirdiği çocuklardan, yaptığı işten keyif alarak kendini var ediyor gibi geliyor bana. Çünkü toplumsal kodlar bir noktada erkeğin başarısını doğrudan maddiyata şartlıyor. Kadının toplumsal anlamda onay gördüğü alanlar ise daha farklı. Kadınla erkeğin ayrıştığı bir başka mesele de risk alabilme eğilimi. Ofis sahibi bir kadın olarak iş hayatında daha temkinli ilerlemek ve daha dengeli büyümekten memnunum mesela. Benim ortağım da bir kadın ve biz bazı muadillerimizden daha dengeli ve sağlamcı büyüdük, onların arada batıp çıktıklarını, krizler yaşadıklarını görebek devam ettik ve bugünlere geldik.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA KADIN MİMARLAR

Özlem Erkarıslan

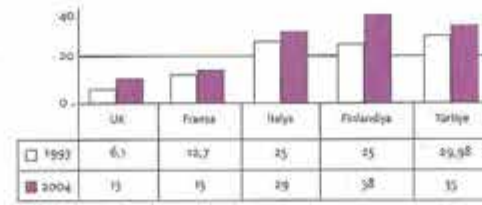
Son beş altı yıldır artık daha sık vurgulanan sorun alanlarından biri de kadınların mimarlık okullarına olan büyük ilgisine rağmen, mesleki kariyerde daha çok erkeklerin başarılı olduğuna dair yargılar. Burada konuyu iki yönden ele almaya

çalışacağım: Birincisi, ölçülebilir değerler ve istatistikler açısından ülkemizde kadın mimarların konumunu açıklayacağım, ikincisi de "başarı" terimine hepimizin neleri atfettiği konusunu biraz açacak ve başarı/başarısızlık göstergelerinin ölçülemez yönlerine değineceğim.

Türkiye'deki Mimarlar Odası kadın ve erkek üye temsiliyetinin %60.66 ve %39.46 olduğu ortaya çıkmakta. Bu oran gerçekten de hem Avrupa hem de ABD, Kanada örnekleri içerisinde bile oldukça memnuniyet verici bir oran.

Bununla beraber, oda üyelik oranlarının doğal olarak okullardan mezun olanlar itibarıyla da yalın olması beklenirken, şaşırtıcı biçimde eğitimde kadınların erkeklerden daha büyük bir dilimi kapladığı görülmekte. Gerçekten de ülkemizde çok sayıda mimar yetiştiren yükseköğrenim kurumu bulunmakta ve bunlardan mezun olanların çoğunu da kadınlar teşkil etmekte. 2011 yılı rakamlarına göre Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Saraybosna ve Nahçıvan'da bulunan eğitim kurumlarında mimarlık bölümlerine ayrılan toplam kontenjan 4098'dir. 31.12.2010 itibarıyla Mimarlar Odası üye sayısı 22.921 erkek ve 14.909 kadın üye ile toplam 37.791'dir. Bu en güncel rakamların henüz cinsiyete göre dağılımlarına

ait veriler yayımlanmadı. Avrupa'da 2004 yılı itibarı ile meslek birliklerine üyelik açısından oransal farklılıklar aşağıdaki tabloda belirgin biçimde okunmakta. Görüldüğü gibi, Türkiye'nin durumu ilk bakışta oldukça olumlu olarak gözlemlenmekte.

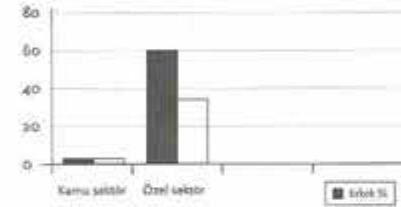

Ancak, Neslihan Dostoğlu ile beraber 2004-2008 yıllarını kapsayan ve Dosya Dergisi'nde yayımlanan çalışmamızda da görüleceği gibi özellikle sanayiye dayalı kentleşmenin olduğu kentlerimizdeki mimarlık okullarından mezun kadın öğrencilerin ortalama %57-62 civarında olduğu görüldü. Yani eğitim ile oda üyeliği arasında ters bir oran gözümüze çarpmakta ki; bu da ilk bakışta kavradığımız manzaranın hiç de o kadar pembe olmadığı yönündeki ilk kanıt olarak karşımıza çıkmakta. Aslında dünya genelinde kadınların giderek daha fazla mimarlık eğitimine yönlendiği ve meslek birliğine üyelik konusunda da giderek kadın temsiliyetinin arttığı gözlemlenmekte. Ancak eğitimde kadınların bu kadar belirgin biçimde mimarlık eğitimine yönlendiği başka bir ülke yoktur. Örneğin ABD'de 1950'lerde %5 oranında iken 2004'te bu oran %43'e kadar yükselmiştir. Dolayısıyla oda üyeliği ile mezun arasındaki oranı karşılaştırdığımızda mesleğin uygulama koşullarında kadınların çeşitli aşamalarda takıldığı ve devam edemediği anlaşılmakta.

Ayrıca, kadınların ofis sahipliği açısından da ülkemizde erkeklerden daha geride olduğu bilinmektedir. 1 Mart 2012 tarihli büro tescil kayıtlarına göre kadınların %30,4 oranında, erkeklerin ise %69,6 oranında kendi

bürolarını açabildiği, dolayısıyla mimarlık okullarından mezun olan kadın mimarların yaklaşık yarısının kendi bürolarına sahip olabildiği açıkça görülmekte. Bu durumda sisteme dahil olan kadınların kendi bürolarını açmak yerine ücretli çalışmaya yönelerek erkeklerden belirgin oranda daha az kazanıyor oldukları anlaşılmakta. Ülkemizde Mimarlar Odası sistemi kamuda çalışan mimarların sayısı ile ilgili kesin istatistik tutmadığından rakamsal olarak bu sektördeki cinsiyete bağlı mimarların dağılımını vermek çok zor. Ancak hem odaya üye olup hem de kamuda çalışan mimarların oranına bakıldığında burada kadın ve erkek oranlarının yaklaşık eşit olduğu görülmekte, ancak odaya kayıtlı olmayan kamu çalışanları için aynı genellemeyi yapacak bilgi elimizde bulunmamaktadır.

Dolayısıyla ile, sadece Mimarlar Odası aktif üye istatistiğine bakarak Türkiye'nin çok olumlu- hatta kimilerinin iddia ettiği gibi dünyada en olumlu ülke olduğunu söylemek doğru değil. Hatta bizim sistemdeki oda üyeliğini başka ülkelerle karşılaştırmak zaten çok büyük bir hata olur. Zira, Avrupa ve ABD'de mesleki birliklere üyelik çok aşamalı. Bunlar içerisinde belli bir süre uygulamada bizzat çalışmak ya da belli sayıda projenin ekibinde görev almış olmak gibi oldukça zorlu koşullar da mevcut. Bilindiği gibi, ülkemizde diploma sahibi olmak Mimarlar Odası üyeliği için yeterli olmakta. Pek çok karşılaştırma şekli ile Türkiye'deki kadın mimarlar da dünyadaki diğer kadın mimarlar kadar dezavantajlı konumda.

ASLI ŞENER: Katılıyorum; neyi dert ettiğin, ne olmak istediğin, hayatta ne yapmak istediğinle ilişkili bir tarafı da var. Kadın ve erkekte hedefler, belli bir yaşta sonra özellikle hayatla ilişkili istekler ve arzular da farklılaşıyor sahiden. Mutlu olmak ya da keyifle iş yapmak, büyük iş yapmaktan daha önemli bir hal alıyor ve bunu kadınlar daha çok hissediyorlar.

AYDAN VOLKAN: Dediğiniz şeyler sadece kadına özgü olabilir mi? Bunlar insani özellikler...

EVREN AYSEV: Kapitalist düzenin uygulayıcısı olarak "beyaz erkek"ten bahsettik ya biraz önce, "büyüklüğü" bu çerçevede tanımlamaya başladığımızda, mimarlığın bu "büyüklüğü" tesis etmeye endeksli "iş" kısmının tasarımıyla çok da ilgisi olmayan ciddi bir mücadele gerektirdiğini ve kimi zaman yıpratıcı olabildiğini söylemek mümkün. Yoksa tasarım noktasında kadınla erkek arasında çok fark yok. Tasarım içsel bir yolculuk. Tasarımın cinsiyeti yok. Oysa iş yapma biçimleri, "büyüklüğün tesis edilmesi noktasında" kadınla erkek arasında fark edebiliyor.

BRIGITTE WEBER: Ben büyük mimar olmakla ilgili bir şeyler söylemek istiyorum. Büyük olmak iyi bir mimar olmak demek değil bence, ama maalesef büyük proje yapmak bazı avantajlar da getiriyor. Yöneticisi kadın olan kaç ofis var? Onların piyasadaki değeri ne kadar? Bunları tartışmak lazım çünkü şu bir gerçek ki belirli bir noktaya tüm kadınlar gelebilir.

AYDAN VOLKAN: Evet, belki de bizler bir yerlere geldik ama bu masada oturanların hepsi crème de la crème, yani elit tabakadan mimarlar. Diğer taraftansa kadınlar ve çocukların yok sayıldığı, eğitim verilmediği, öldürüldüğü, namus cinayetlerinin yaşandığı bir dünya var. Oturduğumuz bu masadan tüm kadınların isterse belirli bir noktaya gelebileceğini söylemek romantik bir söylem olur.

BRIGITTE WEBER: Bir kadın belli bir noktaya kadar gelebilir, istiyorsa, performans ve süreklilik sağlıyorsa. Kadınların problemi bunu sağlayamayışları. Kadınların özel hayatları giriyor devreye, erkeklerde bu yok. Mesela ben genç yaşta bir karar verdim ve mimarlığı meslekten ziyade bir tutku olarak gördüğüm için onu her şeyin önüne koyacağımı kendi kendime söyledim. Kendi gerçekliği ben yaratıyorum. Bence kadınlar bunu öğrenmek zorundalar. Enerjimizi doğru kullanabiliriz. Bir müşterimin anlattığı bir hikayeyi paylaşmak istiyorum. Kurbağalar çok yüksek bir binaya çıkmak için yarışacaklar. Bazıları daha baştan biz çıkmıyoruz diyerek, denememişler bile, cesur olmamışlar. Diğerleri çıkmaya başlamışlar; ama yorulduklarından ya da düştüklerinden bırakmak zorunda kalmışlar çünkü aşağıda kalanlar onlara sürekli "yapamazsınız" diye seslenmişler. Sadece tek bir kurbağa yukarıya çıkabilmiş. Ve bakmışlar ki o yukarı çıkan kurbağa sağır. Tüm bu lafları duymamış, sadece kendi enerjisi ve gücüyle bunu başarmış. Biz de sağır olalım ve tüm bunları duymayalım. Diyelim bir erkek mimar aldı işi, ben alamadım. Ben o işi erkek olduğu için aldığını düşünmek yerine daha iyi mimar olmayı hedeflemeliyim.

ÖZGE GÜRBÜZ: Ancak öncesinde kadınlığımızdan dolayı üstesinden gelmemiz gereken durumlar var. Ayrıca bu lüks her mimar için de geçerli değil. İsmi bilmediğiniz birçok mimar kadın olabilir bir yerlerde, hem mimar hem de kadın olarak var olabilmek için savaşıyor.

BRIGITTE WEBER: Mimar olmak için ayrıcalıklı bir yerden gelmeniz gerekiyor. Anadolu'daki bir kadını Türkiye henüz o seviyeye getiremiyor. Ama bir yandan da, ben mesela eğitimde eşitsizliğin olmadığı bir ülke olan Avusturya'dan geliyorum, orada da yine aynı problem var.

ÖZGE GÜRBÜZ: Kadının ikincilliğini kabul edip, bunu aşmak için sebep sadece kendi yetersizliğim gibi kadına yeni -ve hatta toplumsal örüntüde riskli sayılabilecek- bir rol yüklenmesini çok doğru bulmuyorum. Sizin anlattığınız bir

“Bir kadın belli bir noktaya kadar gelebilir, istiyorsa, performans ve süreklilik sağlıyorsa. Kadınların problemi bunu sağlayamayışları.” BRIGITTE WEBER

başarı öyküsü olarak kabul edilebilir, teşvik edebilir fakat bir kadının başka bir kadına böylesi bir rol yüklemesini pek kabullenemiyorum.

BRIGITTE WEBER: Biz kadın olarak eksik bir şey mi yapıyoruz diye düşünüyorum. Benim ofisimde çalışanların neredeyse tamamı kadın. Ben de erkek çalışan istiyorum fakat kadın yöneticinin olduğu bir ofiste erkek çalışmak istemiyor. Kadın tarafından görevlendirilmek istemiyorlar, ben de daha farklı davranıyorum onlara, bu kez de kadınlardan tepki alıyorum. Bu, benim için büyük bir süreklilik problemi yaratıyor. Mimarlıkta başarı için süreklilik şart. Kadınlarda bu problem var. Meslek hayatım boyunca birçok yeni mezun mimarı yanıma alıp eğittim. Sonra bir gün gelip evleniyor ve hamileyim diye ayrılmak istediğini belirtiyor. Doğumdan sonra çalışacağını söyleyenlerin çoğundan da bir daha ses çıkmıyor. Çocuk büyüdükten sonra iş hayatına geri dönmek istediklerindeyse o kaçırdıkları sürede başkaları yetişmiş oluyor.

AYDAN VOLKAN: Bu konuda Brigitte'ye hak veriyorum. Sadece mimarlıkta değil, her sektörde bu durum ile karşılaşılıyor. Benim çocuğum yok, tercih etmedim. Erkek iktidarı üzerine kurulmuş dünya tarihi içinde ben bir erkekle aynı kuldarda koşabilecek güce sahibim, çünkü benim önümü kesecek bir çocuk-anne ilişkisi yok. Ancak Brigitte'nin söylediğinden şu çıkıyor: Mimarın başarılı olması ve süreklilik arz edebilmesi için çocuk doğurmaması gerekiyor. Kadınlar böyle bir seçim ile karşı karşıya kalmamalı. Kadın çocuk sahibi olmak istiyorsa doğurmalı ve doğurduktan sonra mesleğe tekrar başlayabilmesi için gerekli sosyal ve maddi olanaklar sağlanmalı. Aksi bir durumda hep şu soru ile karşılaşılıyor: “Kariyer mi? Çocuk mu?”

BRIGITTE WEBER: Sen mesela yarışma projesi yapıyorsun ve teslim zamanı çocuğun hasta. Bu durumda tabii ki önceliğin çocuk olacak, bu da doğal.

EVREN AYSEV: Çalışan kadının bir noktadan sonra hayatının erkekten çok daha zor olduğu, özel yaşamındaki sorumluluklarının daha ağır olduğu gerçek bir durum, bir tespit. Peki ne yapacağız bu tespitle? Öncelikle özel hayatları ve iş hayatları arasındaki dengeyi oturtabilmek için kadınların organizasyon yeteneği çok daha gelişmiş olmak zorunda. Zaten zor olan iş hayatının üzerine çok yapısal başka sorumluluklar biniyor; bu durumda kadın, tüm alanlardaki

varlığını sürdürebilmek adına kolaylaştırıcı çözümler üretebilmeli. Ben hem mimarlık yapmak hem de çocuğumu yetiştirebilmek istiyorsam bunlar arasında bir seçim yapmak zorunda olmamalıyım. Mimar da anne de olabilmeliyim. İkisini de kendimi tüketmeden yapabilecek yollar bulmalıyım.

BRIGITTE WEBER: O zaman bir erkeğin geldiği yere gelmek çok zor. Çünkü enerjini bölüştürmüş oluyorsun ya da çok güçlü olman gerekiyor.

AYDAN VOLKAN: “Başarı”, “hayatta bir yere gelme” ve “büyüklük” o kadar sorgulanabilir kavramlar ki.

ASLI ŞENER: Herkesin kendi hayat tercihleri var. Bu tercihler sizin başarı kavramınıza göre değişiyor. Ünlü olmayabilirim ama kendi içimde çok mutlu ve başarılı olabilirim. Görünür ya da ünlü olmak daha eril değerler olabilir mi acaba? Kadının doğasında o denli yer tutmadığına ben yine de inanıyorum. Kadının başarı tanımı illa ki büyüklüğü ya da ünü kapsamıyor.

HÜLYA ERTAŞ: Mimarlığın ontolojik durumuna bakalım. Mimarlığın kendi varlığından (sermayeyle olan ilişkisi, iktidar üzerinden kendi kendini var eden o dahi mimar fikri ya da egosantrik oluşu vb) kaynaklanan nedenlerle kadınlar meslek içinde daha pasif konumda olabilir mi?

EVREN AYSEV: Tasarım ne kadar cinsiyetsiz bir şeyse, bu ataerkil düzen içinde var olan, onu olumlayan, meşrulaştıran, iktidar sahibi tüm pozisyonlar gibi “star mimar” pozisyonunun da eril bir varoluşa işaret ettiği söylenebilir belki de.

AYDAN VOLKAN: Bizim ofiste kadın erkek oranı neredeyse eşit, yönetici pozisyonlarında da öyle. İlginç olan erkek çalışanların benimle çalışmaktan, kadın çalışanlarınsa Selim'le çalışmaktan daha memnun olması. Mimarlıkta kadın akademisyen sayısı erkeklerden fazlayken ofis sahipliğinde bunun tam tersi olması da ilginç bir durum.

ASLI ŞENER: Biz okurken öğrenciler arasında kadın erkek oranı yarı yarıydı ama gittikçe kadınların oranı artıyor. Bunu şu soru takip ediyor: Çoğunluk olan kız öğrencilerin ne kadarı iş hayatına aktif olarak dahil olacak, ne kadarı eğitim alıp ev hayatını tercih edecek?

BRIGITTE WEBER: Türkiye'yi bence hala Avrupa'dan ayırmak zorundayız. Avrupa'da her kadın çalışmak zorunda. Türkiye'de eğitim alıp da çalışmayan çok kadın var. Avrupalılar çocuklarını eğitimlerini tamamladıktan sonra tek başına bırakmakla eleştiriliyor ama ben bunu doğru buluyorum. Burada çocuk daima destekleniyor. Benim yanımda çalışan bir kadın bir süre sonra ayrılmak istediğini söyledi, babası diyormuş ki “Sen mimar oldun, bu para için çalışma. Ben sana her ay bu parayı veririm, yeter ki sen kendini ezdirme.”

"NEDEN HIÇ BÜYÜK KADIN MİMAR YOK?"

Levent Şentürk

"Neden hiç büyük kadın sanatçı yok?" gibi basit bir soruyu layıkıyla yanıtlarsak, zincirleme bir tepkime yaratarak kabul edilegelmiş varsayımların ötesine geçmekle kalmaz, tarihi, sosyal bilimleri,

hatta psikolojiyle ve edebiyatı da kucaklayabilir; yalnız zahmetsizce yanıt bulunabilecek ya da birbirini doğuran sorulardan ziyade, zamanımıza ilişkin önemli sorularla başa çıkabilmek için entelektüel araştırmalardaki geleneksel ayrımların hala yeterli olduğu görüşüne meydan okuyabiliriz.¹

"İşte, Zaha Hadid var ya, daha ne istiyorsun?" diye yanıtlanabilir kuşkusuz başlıktaki soru ve bu andan itibaren de yazının yazılma gerekçesi ortadan kalktı kalkacak bir durum çıkar ortaya. Başlığı, Linda Nochlin'in polemik yaratan ünlü makalesinden esinlenip onu biraz değiştirerek mimarlığa uyarlamayı denedim ve Nochlin'in sanat tarihi için yaptığı eleştirinin benzerini -elbette çok daha sınırlı-sınırlı mimarlık için yapmaya çalıştım.

Başlarken, mimarlık tarihi yazınının, kavramsal açıdan nasıl bir kibir ve tarihüstü naiflik taşıdığını söyleyerek, ilk terbiyesizliğimizi yapalım.² Bütün bütüne eril, beyaz bir normativizmi temel alan bir tarih yazımının bu sözün hedefi olduğu aşkar. Çünkü neden

hiç büyük kadın mimar olmadığının küçümsenemeyecek derecede sorumlusu, bu yazının alışkanlıkları, gelenekleridir. Neden hiç büyük kadın mimar yok diye sorulur sorulmaz, feministlerin ilk tepkisi, yemi olduğu gibi yutmak ve bu soruyu sorulduğu biçimiyle yanıtlamaya çalışmaktır.³ Normalleştirilen, olağan kabul edilen şey, birdenbire bütün zihinsel alanları kuşatarak geçerliğini arttırma eğilimindedir. Bu sorunun soruluşunda aynı kanıksanmış küstahlığı görüyoruz. Cevabını kendi içinde veren bu türden bir soruya her yanıt denemesi, sorunun tuzaklarının gücünü daha da pekiştirecektir.⁴

Mimarlık açısından belli konuların kadınlara, belli konuların da erkeklere özgü kabul edilmesi de benzer şekilde apolojik bir durum yaratır. Çünkü konular, ister bir cinsiyet, ister diğeri tarafından seçilmiş olsun, belli bir mimarlık dilinin, hele hele özünde kadınsı olarak nitelendirilebilecek bir mimari dilin göstergesi sayılmaz.⁵

Mimarlığın bireysel, mekansal deneyimlerin doğrudan, kişisel bir ifadesi, kişisel yaşamın üçüncü boyutta ifade edilmesi olduğu şeklinde saf bir görüş taşımamak gerek. Mimari tasarım üretimi, zaman içinde tanımlanmış belirli uzlaşılara, şemalara ya da kod sistemlerine az çok dayanan ya da bunlardan bağımsız olan, kendi içinde tutarlı bir biçim dilini gerektirir ve bunların ya eğitimle, atölye eğitimiyle ya da uzun süren bireysel tasarım deneyleriyle öğrenilmiş ya da edinilmiş olması gerekir.⁶

Büyük mimarlık sıfatını, akademik monografilerle tescilleyerek bahşeden ve unvan olarak öncelikle erkeklere veren, aynı mimarlık tarihi geleneğidir.⁷ Kurumsallaşan mimarlık pratiği kadar, mimarlık eğitimcileri de burada sorunlu bir hali yansıtmaktadır. Mimarlık

eğitiminden kasıt anlamlı simgeler, işaretler, kodlarla çevrili dünyamıza adım attığımız andan itibaren yaşadığımız her şeydir.⁸

Dahası mimarlık tarihinin bireye tapan, onu mitleştirerek yeniden üreten, monografiler yoluyla romantik ve elitist bir yaklaşımı özendirip norm haline getiren piyasasından söz edilebilir.⁹

Mimarlık tarihinin büyük adamı hak ettiği düşünülen, tümü de eril figürlerinin başlangıç hikayelerinin en azından birinin Yoksul Çoban'dan Harika Çocuk'a evrilişi şeklinde olduğu, bu evrilmenin daha yaşlı bir mimar tarafından keşfedilmekte şekillendiği, bilinen hikayedir.¹⁰ Bu genç mimarın dehası, başkalarının güdülemesi olmadan da bir tür elektrik boşalması gibi, an geldiğinde kendini belli edecek çok özel bir yetenek türüdür.¹¹ Tabii örneğin Le Corbusier dünyaya kız olarak gelseydi yine aynı Voyage d'Orient'i yapar mıydı, Parthenon'un önünde huşu içinde yine desenler çizip, sonradan kocasının ona adanmışlığının bir meyvesi olacak kariyerini birbiri ardına kitaplarla ve yapılarla taçlandırır mıydı bilinmez.¹² Mimarların azizler gibi görülmesinin nedenlerinden biri de, mimarın maddi dünya üzerinde büyük güç sahibi olanların tarafında olması, onların güçlerini mimarlığın diline aktarmasıdır. Yirminci yüzyılda, kimi mimarların alternatif bir dinin kurucusu gibi muamele gördükleri bir gerçektir.¹³

Resim alanında on altıncı yüzyıldan başlayarak on dokuzuncu yüzyıla kadar süregelen sistematik bir dışlama, Nochlin'in genişlettiği tartışmalardan biri. Şöyle diyor Nochlin:

"...[Erkek] çıplak modelden çalışmak, ...sanatın en yüksek kategorisi olarak nitelendirilen tarih resminin özünü oluşturan anıtsal yapıtlar

ASLI ŞENER: Ben üç yıl kadar Hollanda'da çalıştım. Şu bir gerçek ki orada da durum çok farklı değildi. Kadınlar çalışıyorlar ama iş hayatında yükselen kadın sayısı çok azdı. Onların da çoğu belli bir yaşa geldiklerinde anne olmayı tercih ediyor. O durumda da bazı kriterler devreye giriyor. Gördüğüm kadınlara Avrupa'da da çok farklı bir durum yok bence.

AYDAN VOLKAN: Sistem zaten belli bir noktadan sonra insanların kendi düzenlerini kurmasına göre kurgulanmış. İster Avrupa'da ister Amerika'da olsun, dünyanın genelinde şu var; kriz olduğunda ilk işten çıkarılanlar kadınlar oluyor. Problemin temelini inmek için feminist söylemlere sahip olmak zorunda da değiliz.

BRIGITTE WEBER: Zaten büyüklüğünün kişisel bir şey olduğunu söyledik. Yine de büyük kadın mimar dendiğinde aklımıza ilk gelen Zaha Hadid örneğini ele alalım. Sahip olduğu ün kadar özel hayatındaki başarısını ve mutluluğunu bilemediğimizi söylüyor. Ama şunu biliyoruz ki Zaha Hadid'in içinde bir güç var, sürekli onu bu yolda iten ve motive eden.

ASLI ŞENER: Bu güç o zaman erkeklerde daha mı çok var diye sormak lazım. Ya da neden kadınlarda az diye.

BRIGITTE WEBER: Kadınlara seçme şansı var, çalışmayabilir ama erkek için bu geçerli değil. Erkek çalışmıyorsa ve başarısız toplumda kabul görmüyor. Çalışmak istemeyen, başarısız, kaybeden birini kim ister? Abartılı ifadeler kullanıyorum burada tabii. Bir erkek bir şey yapmak zorunda, yoksa hayatta kalamaz.

AYDAN VOLKAN: O zaman kadın için pozitif bir durumdan bahsediyorsun. Seçenek sahibi olmak iyi bir şeydir hayatta.

HÜLYA ERTAŞ: Ama bunun olumsuz bir yanı da var. Kadınlar çalışmayı seçen ve çalışmak zorunda olmayan insanlar oldukları için de kriz olduğunda ilk işten

çıkarılanlar oluyor. Asıl para kazanması ve aileyi geçindirmesi gereken erkek olarak kodlandığı için kadının çalışması fazladan bir seçim gibi algılanıyor.

BRIGITTE WEBER: Bence şirket yöneticilerinin tek bir hedefleri var: şirketi başarılı yönetmek, bu hedefte cinsiyetin bir önemi yok. Sanmıyorum ki işten çıkaracakları içinde kadınların oranını daha fazla tutmak için hesap yaptıklarını. Kötü giden bir şirket, verimsiz, önemli olmayan veya masrafı fazla olan elemanı çıkarır. Krizdeyse aksine ucuz elemanı çıkarmıyorlar bazen. Son yaşadığımız krizde bankalarda tüm üst düzey yöneticiler işten çıkarılarak daha alt pozisyonlardakiler terfi ettirildi.

AYDAN VOLKAN: Sana katılıyorum ama şu ana kadar konuştuğumuz her şey dün de, bugün de olan; hatta yakın yıllarda da devam edecek şeyler. Benim merak ettiğim, belki de bu toplantıdan kişisel beklentim yeni bir tarih yazılacaksa onun nasıl olabileceğini araştırmak. Bizim kadın olarak kafamızın içinde yer eden ve bizce böyle olmalı dediğimiz şeylerde bile yazılı tarihten etkilendiğimizi ve bütün eğitim öğretim hayatımızın bize bunu aşladığını görüyoruz. Bizim üniversite dönemimizde "kız projesi" diye bir şey vardı. Birisi vaziyet planını ağaçlarla çiçeklerle doldurduğunda, paftaları özenli olduğunda onun yaptığının adı kız projesi olurdu. Sadece erkekler değil, biz bile öyle derdik. Benim de kadın çalışanlarım var ve biliyorum ki yakın zamanda hamile kalmayı düşünen, isteyenler var aralarında. Gidecek, daha sonra geri dönmeyi isterlerse her zaman bizim ofiste yerleri var ama dönmezlerse de yapabileceğim bir şey yok. Süreklilik onun kişisel sürekliliği.

EVREN AYSEV: Büyüklüğü ve başarıyı salt niceliksel değerler üzerinden okuyan, "öteki" konumundakilere görünürlük ve var olma hakkı tanımayan bu vahşi kapitalist düzeni devam ettirmek zorunda mıyız? Biz bu sürecin içinde var olmak istiyor muyuz? Yoksa kadın dahil, tüm "öteki"lere de var olma alanı tanıyan alternatif bir yaşama, çalışma, üretme kurgusu mümkün olabilir mi?

HÜLYA ERTAŞ: Tüm bu tarih yazımının tersi olsa, kadın egemen bir toplumda bir kadın mimar olarak çalışmak nasıl olurdu?

üretmekte çok gerekli olduğu için her genç sanatçının eğitiminde olmazsa olmaz bir koşuldu, ...kadın sanatçılar için erkek ya da kadın çıplak modelden çalışmanın tümüyle olanaksız olmasıydı [temel sorun]. 1893 yılına gelindiğinde bile 'hanım' öğrenciler Londra'daki Kraliyet Akademisi'nin model sınıfına sokulmuyordu, bu tarihten sonra izin verildiğinde ise modelin 'kısmen örtülü' olması gerekmektedir. ...[Bu.] ...hem bu ayrımcılığın evrenselliğini ve doğurduğu sonuçları, hem de ...yeterli beceriyi edinebilmek için gereken hazırlıkların bireysel değil, kurumsal doğasını göstermektedir.¹⁴

Nochlin yazınsal alanda kadınların başansını bir tür kısa devre olarak değerlendiriyor ve yazma ediminin doğasından kaynaklanan kimi olanakların bu sanat alanında kadınların da birer birey haline gelebilmelerine olanaklı kıldığını gösteriyor. Kanımca yazınsal etkinliği bir tür iç dünyayla yakından bağlantılı hale getiren bu değerlendirme yine de sorunludur. Bununla beraber resim, heykel gibi alanlarla mimarlığın üretim koşullarının ortak sayılabilecek bir özelliği, "belli bir sürede, ev dışındaki kurumsal bir yapı içinde özel birtakım tekniklerin ve becerilerin öğrenilmesini, belli bir ikonografik dağarcık ve motif bilgisi edinilmesini gerektir"iyor olması.¹⁵

Bunun da ötesinde, cinsiyet rolleri bakımından "kadın mimar" denen bir imgenin varlığı yadsınamaz. Mimarlık eğitiminde "kız projesi" denilen ve geçtiğimiz on yılda rahatça ve sıkça dile getirildiğine tanık olduğumuz bir genelleme var. Bu nitelene özellikle de iç mekanın tefrişatında kendini gösteren ve Beatriz Colomina'nın "Dış erildir" diye özetlediği tasavvurun karşı kutbuna yerleştirilen tablodur. Bu bir tür iddiasızlık, kendini küçük gören bir amatörülüğün mimarlıktaki

karşılığı olarak kadın öğrencilerin aşağılanması için gayet araçsal bir yaftalamaydı.¹⁶ Eğitim süreci sona erse de kadın mimarın amatörülüğü bir şekilde devam ettirilir: Kendine kılavuzu erkek mimarın eş ve iş ortağı seçen kadın mimar, ikincil ve hizmet veren rolünü sevgiyle benimseyerek ciddi ve önemli işler yapması için erkeğini destekleyici rolünü sürdürür. Gerçek işlerin adamı erkek mimar da bu sayede, kansının mimarlık alanında heteronormatif bağlamdaki ciddiyetsizliğine dil uzatma hakkını saklı tutar.¹⁷

"Neden hiç büyük kadın mimar yok?" sorusu, içindeki her kelimedeye ayrı tuzakların bulunduğu bir soru gibi görünüyor.

Not:

Dozerin Rüyaları (2010, 6.45 Yayınları, İstanbul, ss.99-101). Yazı kitabına girmeden önce arkitera.com adresinde ve kitaplaştıktan sonra da kaosgl.org adresinde yayınlanmıştır. LŞ.

¹ Nochlin, L., (2008), "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?", Sanat/Cinsiyet, Sanat Tarihi ve Feminist Eleştiri, Der. Antmen, A., Çev. Sogancılar, E., Antmen, A., İletişim Yayınları, Sanat Hayat dizisi, s. 121, İstanbul.

² A.e., s. 120, "Sanat tarihinin kavramsal açıdan nasıl bir kibir ve tarihüstü naiflik taşıdığı ..."

³ A.e., s. 122.

⁴ A.e., s. 123.

⁵ A.e., s. 124. "...belli konuları seçmek ya da belli konuları seçmemiş olmak belli bir üslubun, hele hele özünde kadınsı olarak nitelendirilebilecek bir üslubun göstergesi sayılamaz."

⁶ A.e., s. 125. "Sanatın bireysel, duygusal deneyimlerin doğrudan, kişisel bir ifadesi, kişisel yaşamın görsel yollarla ifade edilmesi olduğu şeklinde saf bir

görüş taşıyorlar. ...Sanat üretimi, zaman içinde tanımlanmış belirli uzlaşımlara, şemalara ya da kod sistemlerine az çok dayanan ya da bunlardan bağımsız olan, kendi içinde tutarlı bir biçim dilini gerektirir ve bunların ya eğitimi, çabaklıkla ya da uzun süren bireysel deneyimlerle öğrenilmiş ya da edinilmiş olması gerekir."

⁷ A.e., s. 129. "Büyük sıfatı ...akademik monografilerde tescillenene onursal bir unvandır."

⁸ A.e., s. 126.

⁹ A.e., s. 130, "Sanat tarihinin temelde bireye tapan ve monografiler üreten romantik, elitist yaklaşımı..."

¹⁰ A.e., s. 130, "Genellikle yoksul çoban olarak işiyleştiren Harika Çocuk'un daha yaşlı bir sanatçı tarafından keşfedilişini anlatan peri masalı..."

¹¹ A.e., s. 131.

¹² A.e., s. 132, "Ya Picasso dünyaya kız olarak gelseydi?"

¹³ A.e., s. 132, "19. yüzyılda sanat tarihçilerinin, eleştirmenlerin, hatta bazı sanatçıların materyalist bir dünyada daha yüksek değerlerin son halesi olarak sanatsal üretimi alternatif bir din, sanatçıların rolünü de azizlik mertebesinde görme eğiliminde olduğu yan-dinsel bir kavrayış söz konusudur."

¹⁴ A.e., s. 136, 137, 141.

¹⁵ A.e., s. 142.

¹⁶ A.e., s. 143, "...'hanım ressam' imgesi, ...hem geçmişte hem de bugün, alçakgönüllü, iddiasız, kendini küçük gören bir amatörülüktür."

¹⁷ A.e., s. 145, "19. yüzyılda olduğu gibi bugün de kadınların sanatsal 'hobileri' açısından gerçek bir adanmışlık yerine amatörük, gösteriş budalalığı ve özentilik içinde olmaları, kansının sanatsal uğraşısındaki ciddiyetsizliğe dil uzatan, 'gerçek' bir işle meşgul, başarılı ve kendini işine adanmış erkeğin horgörüsünü beslemeye devam ediyor."

BRIGITTE WEBER: Bunu canlandırmak benim için çok zor bir şey. Kendi adıma kadın egemen bir toplumun şimdikinden daha iyi olacağına dair şüphelerim var. Genellemek kötü bir şey, yapmak istemiyorum ama bazen gerekli. Kadınlar arası rekabet, erkekler arası rekabetten çok daha tehlikeli geliyor. Bunu ben defalarca yaşadım.

EVREN AYSEV: Bence "ataerkil bir dünyadan anaerkil bir dünyaya geçsek nasıl olurdu?" gibi ütöpik bir izlek üzerinden değil de, şu an işlemeyen düzen üzerinden meseleyi tartışmak daha mantıklı. Mevcut düzendeki aksayan noktaları deşifre etmek adına kapitalist sistemi sorgulamak daha yerinde olur.

BRIGITTE WEBER: Kapitalizmden önce kadınlar daha kötü durumdaydı.

ÖZGE GÜRBÜZ: Kapitalist düzenin bu sürecin tek sorumlusu olduğunu ben de düşünmüyorum. Bazen feministler bunun tersini de söyleyebiliyor. Heidi Hartmann bir konferansta kapitalizmin kadınlara daha fazla çalışma imkanı tanıdığını ve dolayısıyla kadını özgürleştirmiş olabileceğini söylemişti mesela.

ASLI ŞENER: Kadınların haklarını kazanmaları, sosyal hayatta söz sahibi olmaları önemli şeyler. Fakat kadın ve erkek aynı varlıklar değil. O noktada eşitliği sorgulamak gerek belki. Daha doğrusu eşitliği nasıl tanımlamalı? Aynı pozisyonlara gelmek mi eşitlik?

AYDAN VOLKAN: İkişinin de eşit olduğu şey insan olmaları. İnsan hakları çerçevesinden baktığımızda eşit olmak zorundalar.

ASLI ŞENER: Kesinlikle, ama iş hayatındaki rollerinden bahsediyorum. İş hayatında illa ki yönetici pozisyonuna geldiğinde mi kadını erkek eşit olur?

BRIGITTE WEBER: İyi ama kadın oraya gelmeden mutlu oluyorsa zaten bu konuşma gereksiz.

AYDAN VOLKAN: İş, ev, sokak neresi olursa olsun. İnsan hakları nerelerde kapsayıcıysa orada eşitlik olmak zorunda. Bir gün belki de "Erkekler Günü" kutlanmaya başlandığında ya da "Kadınlar Günü" kutlanmasına gerek kalmadığında kadın ve erkek eşit olacak.

BRIGITTE WEBER: Bu haklarla birlikte sorumluluk da geliyor. Bir şey alıyorsan karşılığını da vermek zorundasın. Burada mimarlıktan konuşuyoruz. Şimdi bir proje var, bir müşteri var. O projeyi yatırımcı-güven duyduğu insana veriyor, cinsiyetine bakmıyor ki. Haksızlık yatırımcılarda başlamıyor, diğer mimarlarda başlıyor. Haksızlık iş hayatında yükselirken başlıyor.

ÖZGE GÜRBÜZ: Yatırımcı sizinle sadece iş ilişkisi kuruyor ve bu durumda cinsiyetinizi görmezden gelebilir belki. Görmezden gelmek deyimi bile durumu ele veriyor aslında. O yatırımcı erkek için özel hayatında da kadın aynı pozisyona mı sahip? Bizde kutsal kabul edilen değerler var çünkü annelik, aile, hatta din üzerinden tanımlanan; sadece iş hayatı üzerinden buna yaklaşırsak sağlıklı bir saptama yapamayız.

AYDAN VOLKAN: Bize gelen yatırımcılara baktığımızda aralarında kadın yok gibi.

BRIGITTE WEBER: Ama karşınızda bir kadın oturursa işiniz çok zor olur. Kadınlar kadınlara düzgün davranmıyorsa erkeklerin davranışlarını hiç kestiremeyiz. Çoğu şirketlerde kadınlar birbirini yiyerek iş yapıyor, kadınlar arasında ciddi derecede kıskançlık var. Önce kadınlar aralarındaki saygı sorununu çözmeli ki erkeklerden saygı bekleyebilsinler. Önce bizim kendi aramızda barışmamız gerekli.

HÜLYA ERTAŞ: Erkek egemen kodlar içinde kadınlar mimarlık pratiğini nasıl icra ediyor? Erkek gibi davranarak mı?

EVREN AYSEV: Erkek gibi ya da kadın gibi davranmanın ne demek olduğunu çözebilmiş değilim. Az önceki Brigitte'nin söyleminde de bu yaklaşım var. Diyor

ki "Biz kadınlar aramızda halledelim, sonra erkeklerden saygı bekleyelim". Oysa iş hayatında da, özel hayatında da öncelikle bir cinsiyetin mensubu olarak değil, birey olarak faaliyet gösteriyorsun. Nasıl kadın gibi davranılacağını ya da kadınlarla nasıl ittifak kurulabileceğini bilemiyorum, böyle bir ittifaka gerek de görmüyorum.

AYDAN VOLKAN: Kadınlar da erkekler de birbiriyle ittifak kurmak zorunda değil. Ben şantiyeye gittiğim zamandan örnek vermek istiyorum. Kadın temelinde zarif bir varlık. Kadının ve erkeğin vücut diline baktığımızda da aynı değil. Ama şantiyede ben daha sert, daha eril bir pozisyonda olduğumu görüyorum. Koşullar da bunu getiriyor. Bir yerlere çıkıyorsun, ayağında çizmelerle çamura dalıyorsun.

ASLI ŞENER: Biz mesleğe sadece tasarımcı ve ofis yöneticisi olarak bakıyoruz. Oysa mimarlık mesleğini şantiyede yürüten kadınlar da var. Onların beden dillerine baktığımız zaman ister istemez o koşullarla baş etmek için biraz daha maskülen bir duruma büründüklerini görüyoruz.

EVREN AYSEV: Bence, illa kadın ve erkek davranış biçimlerini deşifre etmek gerekiyorsa, farklı çalışma koşulları altındaki davranış biçimlerini belli bir cinse atfetmekten ziyade, farklı cinsiyetlerin durumları algılama ve ele alma biçimleri üzerinden gitmek daha anlamlı olabilir. Kadın ve erkek mimarlar arasında ne gibi farklılıklar var diye soracak olursak kadınlar daha titiz, detaycı ve daha iyi organize olabiliyorlar. Erkeklerse daha optimum, biraz daha hırslı ve sonuca yönelikler.

BRIGITTE WEBER: Erkekler çok daha yukarıdan büyük resmi görebiliyorlar ve detaylara takılmıyorlar. Bu bir genelleme ve herkes için geçerli değil. Neden erkekler daha üst pozisyonlardalar? Bence bu beyinle ilgili bir şey çünkü erkekler çok yukarıdan bakıyorlar. Ama her zaman en göz önünde olan pozisyon en önemli pozisyon olmayabilir. Bazen de en önemli işleri tam tersi detaycı bakabildikleri için kadınlar başarıyorlar. Kadın ve erkek bir arada birbirini bütünleyen bir durum yaratabilmeli.

EVREN AYSEV: İki algılama biçiminin de çok önemli avantajları var. İkisi de farklı anlarda işe yarayan pozisyonlar. Bunu söyledikten sonra bir erkek

detaycı olamaz ya da bir kadın sürekli detaylara takılır diyemeyiz. Yere ve duruma göre değişebilen pozisyonlar.

BRIGITTE WEBER: Ama sen onu o bilinç içinde fark etmek zorundasın. Bende detay problemi var diyebilmelisin.

EVREN AYSEV: Örneğin bir projede kadın bir şantiye şefimiz vardı, onunla gayet iyi çalıştık çünkü son derece titiz ve detaycı olmanın yanı sıra şantiye disiplini sağlayabilen ve iyi organize olan bir mimardı. Şantiyenin geri kalanı ise tamamen erkekti. Proje süresince hiçbir zafiyet yaşanmadı ve çok başarılı ilerledi. Belli pozisyonların belli cinsiyetler tarafından daha iyi yürütüleceği önyargısına çok iyi bir örnek bu bence.

BRIGITTE WEBER: Yurtdışından yayınlar benimle bazen röportaj yapıyor ve sürekli "Türkiye'de erkeklerle şantiyede çalışmak nasıl bir şey?" diye soruyorlar. Benden "Orada herkes maço" dememi bekliyorlar çünkü Türk erkeğini öyle tanıyorlar yurtdışında. Ben 10 sene şantiyede çalıştım. Marangoz olsun, şap yapan usta olsun, boyacı olsun, sıvacı olsun, tesisatçı olsun her tür meslekten insanla çalıştım. Alçıpanlar üzerime yapışmış vaziyetteyken yemeğe de gittim onlarla. Ama hiçbir zaman ben şantiyede bir Türk erkeğinden saygısızlık görmedim. Benim bilgime, eğitim seviyeme, tecrübeme saygı gösterdiler hep.

EVREN AYSEV: Şantiye dışındaki ortamlarda, mesela iş almaya çalışırken ya da işin yürümesiyle ilgili bir toplantıdayken mühendisler, işverenler içinde tek bir kadın olarak kaldığınız durumda tuhaf hissettiğiniz oluyor mu?

AYDAN VOLKAN: Benim tam tersini düşündüğüm, yani çoğunluğun içinde tek olmanın avantajını kullanabildiğim zamanlar olmuştur. Mimar kimliğinizle oradasınız, tasarımcısınız ve tek kadınısınız. Bir keresinde 20 kişilik bir toplantıda masanın başına beni oturtular. Neden yemeğe başlamadıklarını düşünürken fark ettim ki benim başlamamı bekliyorlarmış. Kadın olmanın getirdiği avantajlar da olabilir. Ama bütün bu avantaj ve dezavantajları belki birey kendisi yaratıyor. Bunu böyle okumaya başlarsak bence Brigitte'nin söylediği gibi birbirimizle uzlaşmamızın yollarını aramaktansa kadın olmakla ilgili birtakım ortak noktalar bulabilir, o ortak noktalarda mutabık kalabiliriz. Bilmiyorum sizler katılıyor musunuz ama kadın gözünden baktığımda tasarım

“Bu ataerkil düzen içinde var olan, onu olumlayan, meşrulaştıran, iktidar sahibi tüm pozisyonlar gibi 'star mimar' pozisyonunun da eril bir varoluşa işaret ettiği söylenebilir belki de.”

EVREN AYSEV

ve mimarlıkta büyük kelimesinin anlamı olmadığını düşünüyorum. Kadın, yeri gelir tasarladığı küçük bir şeyle çok fazla şey söyleyebilir ki ben zaten mimari tasarımın küçük ölçeklerde gizli olduğuna inanırım. Ölçek büyüdüğü zaman iş mimarın kontrolünden çıkıyor. Zaha Hadid önemli bir tasarımcıdır ama niye ben ona büyük mimar diyeyim ki? 20. yüzyılın dehalari, büyük adamları vs bugün artık bu kavramların sıkıcı bir hale dönüştüğünü düşünüyorum. Üstüne üstlük o kavramı taşımasını istediğimiz insanlar için de onun çok bir şey ifade etmediğini düşünüyorum.

ASLI ŞENER: Dehaların peşinde koşmayan, daha arabulucu bir mimarlık ortamına doğru evriliyoruz. Mimar da bir dahi, insanüstü bir şahsiyet gibi değil de müşteriyle, kullanıcıyla ortaklaşa çalışarak bir şeyi oluşturmanın aracılığını yapan kişi olarak konumlandırıldığımızda o kavramların da değiştiğini görürüz. Benim kadın olarak mimarlık yaparken, erkeklerden biraz daha farklı gördüğüm özellik bu. Erkeklerin böylesi arabulucu bir yöntemle çalışmadıklarını söyleyerek bir genelleme yapmak istemem ama benim için o işin sahibinin de kullanıcısının da o işin içine dahil olması, projeyi birlikte gerçekleştirmek ve sonucu birlikte görmek çok önemli. Mesela bunun daha dışil bir seçim olduğunu zannediyorum.

AYDAN VOLKAN: Seninle tamamen aynı fikirdeyim, sürekliliğin yani bir şeyi başından sonuna kadar getirmenin dışiliğe ait bir şey olduğunu düşünüyorum. Mimarlıktan üzerinden okuyacak olursak, bir projenin, ilk tasarımından onun realize olma sürecinde en ince detay anına kadar birlikte olmak sürekliliktir. Bence kadınları maraton koşucusu olarak düşünebiliriz. Bu, detaycılık değil çünkü küçük bir detaydan değil, kocaman bir binanın büyük ölçekli tasarlanmasından bahsediyoruz.

EVREN AYSEV: Bu, farklı tarafları bir araya getirebilmekle ilgili. Kullanıcısı, işvereni, mühendisiyle bütün projelendirme sürecini koordine eden mimardır. Bence koordinasyon projenin sağlıklı bir biçimde ilerlemesi adına çok önemli bir görev, işin doğru düzgün bitmesi için yapılması mecburi. Çok yönlü, uzlaşmacı, aynı anda farklı düzlemlerde pek çok işi kotarabilen bir konumlanmayı gerektiriyor. Bu noktada ben kadın mimarların daha güçlü bir yerde durduğunu düşünüyorum.

ASLI ŞENER: Yapı tamamlandıktan sonra, kullanıldığı dönem de çok önemli. Çünkü tasarlanan şey bir resim ya da bir obje değil. Mimarlık çok daha fazlasını içeren bir meslek. Tasarlanan mekan içindeki yaşamın nasıl var olduğunu da çok önemli buluyorum. Bu nedenle de hoş görüntüler yaratan bir dahi olmaktansa insanları mutlu eden ortamlar sağlayan bir moderatör olmak bana daha iyi geliyor mimar olarak.

EVREN AYSEV: Bu pozisyon tam da büyük, deha, star mimar pozisyonuyla çelişen bir durum.

AYDAN VOLKAN: Ben onun 20. yüzyılda bittiğini düşünüyorum. Ben 21. yüzyıldan büyük monografiler, büyük adamlar, büyük sonuçlar beklemiyorum. Yeni yüzyılda daha uzlaşmacı bir yöntemin; azaltmanın, yavaşlamanın, hatta zaman zaman durup hiçbir şey yapmamanın kıymetli ve iyi bir şey olduğunu fark edeceğiz. Zaten 19. ve 20. yüzyıldaki hızın ve karmaşanın neye karşılık geldiğini gördük. Şu anda yalnızca mimarlıkta değil bütün kavramlarda müthiş bir kırılma noktası yaşanıyor. Bundan sonra ister kadın, ister erkek ya da hangi marjinaliteden olursak olalım tüm bu kavramlara daha farklı bakacağız.

ASLI ŞENER: Gelecekte her türlü işbirliği değerli olacak diye düşünüyorum. Bizim üç kadından oluşan bir tasarım ofisimiz var. İsim ararken çok kafa yorduk ve sonunda ismini "Anonim" koymaya karar verdik. Çünkü aslında isimlerimiz önemli değil. Yaptığımız şey, yaptığımız şeyin sonunda ortaya çıkan ürün de o denli önemli olmayabilir yeri geldiğinde. Yani benim için sonucun iyi olması çok önemli ama bazen süreçler de bir o kadar önemli olabiliyor.

Mimarlığı bugün anladığımız şekilde anlamamalıyız belki. Mimarlığı tamamen ürün odaklı bir uğraş değil de çok farklı süreçleri de içerebilen bir meslek olarak görmeliyiz. Öyle bakıldığı zaman işbirliklerinin önemi anlaşılacak ve kadının rolü artacaktır diye düşünüyorum. Çünkü kadın işbirliği ortamında çalışmaya daha muktedir. İçinde yaşadığımız kapitalist düzen yavaş yavaş başkalaşmak zorunda kalıp, farklı kapılar açıldığında belki mimarlık mesleğinin kendi yolları da değişecek. O zaman kadının rolü belki de kendiliğinden artmış olacak.

AYDAN VOLKAN: Nasıl bir mimar olduğunuz, tasarımı nasıl tanımladığınızla çok alakalı. Biz okuldayken hocalarımız bize yaptıklarımızın "mimari eser" olduğunu söylerlerdi. "Eser" kelimesi çok ciddi bir kavram ve biz mimarlık eserleri tasarlamak üzere eğitildik. Okuldan çıktığımızda kendimize göre hepimiz birer star mimardık, birer Zaha Hadid'dik. Böyle hayata başlamak çok can sıkıcı ve mutsuzluk verici. Hep şunu düşündüm: mimar, biraz önce Aslı'nın tariflediği gibi giriş-gelişme-sonuç kapsamında kullanıcısına bir "mimari ürün" tasarlar. Kullanılabilir bir üründür bu. O ürün işvereniyle, kullanıcısıyla birlikte eser haline dönüşür. Mimarın tek başına eser etmesi fikri ve ona bağlı bir önceki yüzyılın kavramları bana çok sert geliyor. Dünya genelinde de bütün bu sertlikler erkeğe yüklenmiş bir tavırdır. Belki bundan sonra, yeni yüzyıl bize daha eril bir dünyadan daha dışil bir dünyaya geçişi olanaklı kılar. Buradaki dışillik uzlaşmacılık, nezaket, organizasyon yeteneği ya da birlikte hareket etmek olarak düşünebiliriz. Mimarlık bir ekip işi. Kreatif Mimarlık bir şeyler yapıyorsa bu sadece benimle olmuyor. Hep beraber yapıyoruz. Birlikte üretmek de çok daha dışil bir kavram.

EVREN AYSEV: Bir şey üretirken farklı disiplinlerden yardım almak, beraber çalışmak ve kolektif bir iş yapmak gittikçe değer kazanıyor. Her şeyin birbiriyle iletişim halinde gerçekleştiği enteresan bir dünyada yaşıyoruz aslında. Bu aynı zamanda bütün o eski dünyaya ait kodların da kırıldığı bir dünya. Mesela bizim iki kadın tarafından kurulmuş olan ofisimizin adı "AçıkOfis". Bu ismi özellikle koyduğumuzu fark ediyorum. Çok farklı disiplinlerden insanlarla beraber çalışabilmek, farklı varoluşlara açık olmak, yani sürekli bir alan açmak üzerinden düşündük bu adı, dolayısıyla mesleki pratiğimizi de bu izlek üzerinden kurguluyoruz.

ASLI ŞENER: Daha açık ve işbirlikçi bir dünyaya doğru gerçekten gidiyoruz. Bizden daha küçük kuşak bunu yapıyor da yavaş yavaş. Büyük mimarlık ofisleri

“Dehaların peşinde koşmayan, daha arabulucu bir mimarlık ortamına doğru evriliyoruz.” ASLI ŞENER

hayatına devam ediyor belki ama alttan çok daha çeşitli işbirliklerine açık yeni bir kuşak geliyor.

HÜLYA ERTAŞ: Peki bu durumun yaygınlaşması için ya da kadınların iş hayatında daha etkin olmaları için ne gibi yöntemler üretilebilir?

BRIGITTE WEBER: Avrupa'da bunu kotayla çözmeye çalışıyorlar. Ve bu artık büyük bir probleme dönüşmüş halde. Kaç sene önce bu tartışmanın başladığını bilmiyorum ama sanırım 60'lı yıllardan itibaren problemler yaşanıyor. Örneğin Almanya'da çok sayıda kadın politikacı var, bunların çoğu kotadan dolayı o pozisyonda. Kotadan dolayı mimarlık jürilerinde ya da belediyenin mimarlara verdiği projelerde belirli sayıda kadın olması gerekiyor. Bu, geri tepiyor. Herkes "Bu kadın nasıl profesörlük yapıyor orada?" diye sormaya başladı. Kotadan dolayı girmiş oluyor çoğunlukla, yoksa o pozisyonu hak etmiş değil. Kadınlar kendi aralarında bu problemi çözüyorlarsa bir gün devlet bunu ele alıyor ve o zaman iyice kötü oluyor. Çünkü her başarılı kadın haklı olarak doldurduğu pozisyonda da kota problemiyle savaşıyor. Mesela bir pozisyon için beş kişi alınacak, başvuruların çoğu erkek ama o pozisyona alınacakların üçü kadın olmak zorunda olduğundan uygun olmasa da kadın adaylardan seçmek zorunda kalıyorlar. Ve belki o koltuğu hak eden adam oraya girmiyor.

AYDAN VOLKAN: Ama 20 asırdır zaten bu erkekler için yapıldı. Önümüzdeki iki asır da böyle bir şey kadınlar için yapılsın. Tabii ki böyle bir kota sistemi kendi içinde birtakım doğrular ve yanlışlar üretecektir. Hak etmediği halde bir kadın profesör olacaktır, ama zaten hep bu var, kadın için de erkek için de.

EVREN AYSEV: Sonuçta kişinin bilgi birikimi ve donanımı o önyargının üstesinden gelir. Yani sen o koltuğu doldurursan, kota yüzünden orada olduğuna dair düşünce de değişir, herkes senin niye oraya geldiğini anlar. Ayrımcılığa uğramış bir insan grubu varsa, kota tabii ki olmalı. Türkiye'de meclisteki kadın oranı diyelim ki %10, kadın kotası tabii ki olmalı ve kadının sesi daha çok duyulmalı, çünkü bu politik çarklar içinde kadın asla sesini duyuracak noktaya gelemiyor.

“Geleceğin dünyasının daha dişil bir dünya olacağını düşünüyorum yani geleceğe baktığım zaman umutluyum.” AYDAN VOLKAN

HÜLYA ERTAŞ: Peki, bugünden geleceğe baktığınızda nasıl bir projeksiyon tahayyül ediyorsunuz?

BRIGITTE WEBER: Bence bir sonraki nesille tecrübelerimizi paylaşmak zorundayız ve onlar bizim üstümüzde devam etmek zorunda. Her nesil baştan başlamasın. Benim ofisimde özellikle kadınlarla yaşadığım en büyük tartışma benim tecrübemi vermeme ve bundan mutluluk duymama karşın bunu alanın çok az olması. Yeni nesil problemleri daha iyi çözeceğini düşünüyor ancak taş üstünde taş koyulmadığında problem aynı kalıyor ve hatta geri dönüşleri ağır oluyor.

HÜLYA ERTAŞ: Bunu bu tartışmaya uyarlısak, ofisteki kadın çalışanlara kendi ofislerini açma konusunda cesaret vermektен mi söz ediyorsunuz?

BRIGITTE WEBER: Evet ama tabii ki belli bir tecrübeden sonra. Çünkü son derece rahatsız oluyorum, iki sene bir yerde çalışan mimarlar gidip ofis açıyorlar. Ben kadınların kesinlikle cesur olmasını istiyorum. Ama bunun için de tecrübe edinmeleri, belli bir bilgiyi toplamaları lazım.

AYDAN VOLKAN: Geleceğin dünyasının daha dişil bir dünya olacağını düşünüyorum yani geleceğe baktığım zaman umutluyum. Geçmişten bugüne her meslek grubu için çok beyaz erkek bir dünya kuruldu. Bir gün zenci bir mimara Pritzker Ödülü verilip verilmeyeceğini merak ediyorum. Kadına yapılan bir ayrımcılık var, sadece Zaha Hadid üzerinden okursak kendimize haksızlık etmiş olabiliriz. O, dünyadaki tüm kadın mimarları değil, sadece kendini temsil ediyor. Ve Pritzker Ödülü'nü alırken de kendini temsil ederek alıyor. Bu starların da bizim gibi küçük yıldızların da bir sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Tahayyül ettiğim bu yeni dişil dünyada birey olarak -kadın ya da erkek fark etmeksizin- başka bir şey yaratmamız gerektiğini görüyorum. Yani 2000'den bugüne, son 12 yıldır bir şeylerin değişmeye başladığını fazlasıyla hissediyorum çünkü geçmişten gelen bilgilerin gelecekte çok iyi işler çıkarmayacağını görüyorum.

Ben kenti çok dişil, kırsalı çok daha eril bulurum. İstanbul gibi bir kentin ne kadar vahşet içinde olduğunu gördükçe uzlaşmacı yeteneği olan kadının daha fazla rol üstlenmek zorunda olduğunu düşünüyorum. Elden giden muhteşem

“Yeni yapma biçimlerinin ortaya çıkmasıyla kadın kendini çeşitli kulvarlarda var etmenin çeşitli yollarını bulabilir.” EVREN AYSEV

bir kent var ve kadın mimarlar olarak keşke bir şeyler yapabilesek. Ancak o zaman bir şeyler değişecek.

ASLI ŞENER: Ben bir evrime, zaman içinde her şeyin kendi yolunu bulduğuna inanıyorum. Kadın nasıl bir hayat sürmek isterse istesin, yine de mimarlık mesleğiyle söz konusu olan, mesleğini de istediği ve kendi tarif ettiği başarı sınırları içinde yapabilir. Ama bunun yollarını araştırmak ve bugüne kadar süregelen biçimlerden farklı şekiller aramak zorunda. Biz bunu deniyoruz ve devam edeceğiz, bizden sonrakiler de ister istemez denemeye devam edecekler çünkü başka yolları yok. Bu denemeler esnasında birtakım yollar bulacağız. Kadınlar açısından geleceğe oldukça umutlu bakıyorum.

EVREN AYSEV: Bu konuyu, Hülya'nın mimarlıkta teknolojinin gelişimi üzerinden sorduğu bir soruyla bağlantılı olarak düşünürsek, mimarlıkta yapma biçimleri çok hızlı bir şekilde değişiyor. En basitinden son 20 yıldır bilgisayar ve internetle üretmeye başladık. Üretim biçimleri o kadar hızlı değişiyor ki çok daha butik ve farklı çalışan, esnek yapılmaya sahip, belirli bir mekanı paylaşmasına bile gerek olmayan ofisler türeyebiliyor. Daha esnek yapılmalarla iş yapmak mümkün hale geliyor, zaman mekan sınırlarını kaldıran bir üretim biçiminden de söz edebiliyoruz. Bu noktada mimari pratik içinde kadının yeri düşünüldüğünde; hem mimar olmak hem de dengeli bir özel hayatı kurgulamak için mekanı ve zamanı ayarlayabilmek, daha organize ve verimli olmak, engelleri aşmak için iyi fırsatlar var. Yani yeni yapma biçimlerinin ortaya çıkması ile bir kadın kendini çeşitli kulvarlarda var etmek istiyorsa çeşitli yollar bulabilir, çözümler üretebilir.

Bu düşünceyi kent ölçeğine taşıdığımızda, günümüz kentlerinin de bu tip esnek fikir hareketlerine, gerilla taktikleriyle üretmeye oldukça ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Bunu söylemekle birlikte, İstanbul'a bakıp kent yönetimi tarafından yapılanları gördüğümde umutsuzluğa kapılıyorum. Çünkü bu yeni, esnek, katılımcı yapma etme biçimlerinin karşısında o kadar vahşi, erkek egemen ve yok edici bir durum var ki onunla nasıl baş edilebileceğini, varolan sisteme nasıl olumlu bir katkı sağlanabileceğini kestiremiyorum. Aslında biraz da karamsarlığa kapılıyor insan çünkü çok tek elden, çok yapısal,

“Kadınların kesinlikle cesur olmasını istiyorum. Ama bunun için de tecrübe edinmeleri lazım.” BRIGITTE WEBER

büyük ölçekli müdahaleler yapılıyor tüm şehirlere. O noktada da bu küçük ölçekli, iyi niyetli taktiklerin mevcudu nasıl etkileyebileceği bir soru işareti.

HÜLYA ERTAŞ: Mimarlığın kendi yapma biçimleri içinde yakında çok daha sıkı olacağı düşünülen o uzlaşma daha üst ölçeğe ya da karar verme mekanizmalarına da sirayet edebilir mi?

AYDAN VOLKAN: İstanbul için mimar ve kadın bir belediye başkanı dilerim. Onun bugün Evren'in söylediği büyük dönüşüm projeleri içinde daha sağduyulu bir çözüm getirebileceğine inanıyorum. Erkek olsaydı yapmaz mıydı? Epey bir zamandır İstanbul'un belediye başkanları erkek, belki bir kadın gelse başka tarafından bakar ve belki de bu kentin artık başka düşünme biçimlerine ihtiyacı vardır.

BRIGITTE WEBER: Ama her kadın o açıdan bakmıyor olabilir, herhangi bir kadın olmaması lazım. Daha doğrusu kadın erkek önemli değil, iyi birinin o konumda olması önemli.

ASLI ŞENER: Bu illa ki bir kadın belediye başkanı olmak zorunda değil. Ancak mimar kadınların şehir ölçeğinde de faal olmaları, en azından olabildikleri kadar dahil olmaya çalışmaları gerekiyor. Belki sivil toplum örgütleri içinde ya da belediyelerde şehre dair proje üretim süreçlerine katılmaları ve şehrsel ölçekte birtakım değişiklikler gerçekleştirebilmek için en azından denemeleri gerekiyor.

AYDAN VOLKAN: Evet şu anda Türkiye'de mimarlık mesleğinin bunu yapması gerekli çünkü bugüne kadar kabul etmemiz gerekir ki bir mimar dostumun tanımladığı gibi bu bir "örgütlü suç ortaklığı". Tüm olumsuzladığımız süreçler ile ilgili bilerek ya da bilmeyerek katkımız var. Yani şarkıdaki gibi hiçbirimiz masum değiliz.

Bugüne kadar Türkiye'de çoğunlukla mimarlar sadece tekil yapı tasarlayarak bir ego tatmini üzerine gittiler, bu nedenle de bugün karşımıza çıkan problemlerle nasıl başa çıkacağımızı bilemiyoruz. Oysa ben kentli olmaktan bahsediyorum. Kentli olma kavramı içinde benim mimar olarak avantajım var.